

159556 - کسی که از دینداری اش راضی نیستند برایشان امامت می کند و قادر به عزل وی نیستند

سوال

اینجا کسی امامت نماز ما را انجام می دهد که همه ی نمازگزاران از او بدشان می آید و حتی برخی قسم خورده اند تا وقتی او امامت می کند وارد مسجد نشوند و کار به جایی رسیده که بیشتر ساکنان منطقه ی ما به سبب او نماز نمی خوانند، و محض اطلاع، این شخص تنها مقدار کمی از قرآن را حفظ است و از فقه نماز چیزی نمی داند و به اخلاق بد و آزار رساندن به همسایه ها مشهور است. اینجا کسانی هستند که در امامت سزاوارتر از او هستند اما او همیشه خودش جلو می رود و تنها اگر کسی از خویشاوندانش به دیدارش بیاید آنها را امام می کند. آیا پشت سر او نماز بگذاریم یا به تنهایی نماز بخوانیم و یا به مسجد دیگری برویم؟

پاسخ مفصل

اگر مردم به سبب نقص دینداری یا جهل و ظلم و آزار او به همسایگانش از وی بدشان می آید چنین کسی شایسته ی امامت نیست و باید از امامت عزل شود و کسی که شایستگی اش بیشتر است امام شود.

ترمذی (۳۶۰) از ابوامامة . رضی الله عنه . روایت نموده که رسول الله . صلی الله علیه وسلم . فرمودند: «سه کس هستند که نمازشان از گوش هایشان بالاتر نمی رود: برده ی فراری تا آنکه باز گردد، و زنی که شب را به صبح رسانده در حالی که همسرش از دست او خشمگین است، و کسی که امام قومی شده در حالی که او را دوست ندارند» آلبانی در «صحیح سنن ترمذی» این روایت را حسن دانسته است.

خطابی . رحمه الله . می گوید: «ظاهر این است که این وعید در مورد مردی باشد که اهل امامت نیست اما به زور وارد این عرصه می شود و غالب می گردد تا آنکه مردم را به امامت خود مجبور می کند، امام کسی که شایستگی امامت دارد، نکوهش متوجه کسانی است که امامت او را دوست ندارند» (عون المعبود: ۲/۲۱۳).

از شیخ الاسلام ابن تیمیه . رحمه الله . درباره ی مردی پرسیدند که امامت قومی را می کند در حالی که بیشترشان از او بدشان می آید.

ایشان چنین پاسخ دادند: «اگر به سبب مشکلی که در دینش دارد از این امام بدشان می آید مانند دروغگویی یا ظلم یا جهل یا بدعت یا مانند آن، و دیگری را دوست دارند چون در دینش بهتر از اوست، مانند آنکه راستگوتر و داناتر و دیندارتر باشد، باید همین امام را که دوست دارند به امامتشان منصوب کنند نه آن امامی که دوست ندارند» (مجموع الفتاوی: ۲۳/۳۷۳).

اما اگر عزل وی و نصب امامی بهتر امکان پذیر نبود، نمازگزاران باید به مسجدی دیگر بروند که به امامت امامش راضی اند و کتاب الله را حفظ دارد و سنت را برپا می‌دارد و احکام نماز را می‌داند.

اما اگر برخی از آنان نتوانستند چنین کنند باید پشت سر همین امام نماز بخوانند و بر وی صبر کنند و در راه اصلاح و خیرخواهی او از هر راهی که ممکن است تلاش نمایند و به تنهایی نماز نخوانند و در خانه‌هایشان ولو به جماعت نماز نخوانند زیرا نماز جماعت در مساجد واجب است و صحابه و تابعین پشت سر امامان ظالم نماز می‌خواندند و نماز پشت سر آنان را ترک نمی‌کردند.

شیخ الاسلام ابن تیمیه . رحمه الله . می‌گوید:

«اگر باز داشتن کسی که آشکارا بدعت و گناه انجام می‌دهد باعث زیانی بزرگتر از امامت وی می‌شود چنین کاری جایز نخواهد بود، بلکه اگر امامی دیگر جز او نیست باید نمازهایی را که تنها پشت سر وی خوانده می‌شود به امامت او به جای آورد، مانند نمازهای جمعه و اعیاد و جماعت. برای همین است که صحابه نمازهای جمعه و جماعت را پشت سر حجاج و مختار بن ابی عبید ثقفی و دیگران به جای می‌آوردند چراکه از دست دادن نمازهای جمعه و جماعت فسادش بیشتر از اقتدا به یک امام فاجر است، به ویژه اگر ترک اینها باعث نشود او فجورش را ترک بگوید، در نتیجه یک مصلحت شرعی ترک می‌شود بدون آنکه آن مفسده از بین برود. به همین سبب سلف و ائمه، کسانی را که مطلقاً نماز را پشت سر امامان ستمگر ترک می‌کنند از جمله اهل بدعت دانسته‌اند. اما اگر توانست نمازهای جمعه و جماعت را پشت سر امامی نیکوکار انجام دهد بهتر از آن است که به امامت یک فاجر نماز بخواند» (مجموع الفتاوی: ۲۳/۳۴۳ - ۳۴۴).